

Pakiet dla miast średnich stanowi realizację jednego z projektów strategicznych, który został wskazany w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. W Strategii przyjęty został nowy paradygmat polityki regionalnej – rozwój terytorialnie zrównoważony. Oznacza to, że wszystkie obszary Polski – nie tylko wielkie metropolie, ale także, wręcz w szczególności mniejsze miasta, obszary wiejskie i ośrodki subregionalne – będą miały szansę na pełne uczestnictwo w procesach rozwojowych, pozwalających na wzmacnianie swojego potencjału. Poszczególne terytoria i regiony mają jednak zróżnicowane potrzeby i wymagają odpowiednio dopasowanych do tych potrzeb narzędzi wsparcia. Jednym z terytoriów, które zgodnie z zapisami Strategii wymagają szczególnego wsparcia, jest grupa średnich miast.

W ramach prac nad Strategią Ministerstwo Rozwoju współpracowało z ekspertami Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk. Szczegółowe badanie specyfiki miast średnich ujawniło potrzebę wsparcia miast średnich w szczególności w celu stabilizacji ich roli w policentrycznym systemie osadniczym tak aby mogły przeciwstawić się niekorzystnym procesom polaryzacyjnym. Konieczne są przede wszystkim działania zmierzające do stworzenia w nich warunków do rozwoju przedsiębiorczości, zwiększenia aktywności zawodowej ich mieszkańców oraz łatwiejszego dostępu do usług publicznych i poprawy jakości życia mieszkańców. Miasta średnie zostały przez ekspertów PAN zdefiniowane jako miasta powyżej 20 tys. mieszkańców (z wyłączeniem miast wojewódzkich) oraz miasta mniejsze, o liczbie mieszkańców 15-20 tys. jeżeli są one stolicami powiatów. Analiza wielokryterialna Polskiej Akademii Nauk pozwoliła w grupie miast średnich wskazać grupę 122 miast szczególnie odczuwających utratę funkcji społeczno-gospodarczych. W celu wsparcia tych miast – miast średnich, a w szczególności miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze Ministerstwo Rozwoju przygotowało Pakiet działań, które mają stworzyć szansę skutecznej realizacji inwestycji publicznych oraz aktywizacji i wzmocnienia lokalnej przedsiębiorczości i przyciągnięcia prywatnych inwestorów spoza miast.

W ramach Pakietu dla średnich miast realizowane są następujące inicjatywy:

1) Dedykowane nabory dla średnich miast w krajowych programach operacyjnych (w 2017 roku uruchomione zostały nabory dedykowane dla miast średnich o łącznej wartości ok. 1,3 mld zł). Nabory dedykowane dotyczą różnych dziedzin, ważnych z punktu widzenia rozwoju średnich miast:

- w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój Pakietem objęte zostały nabory dotyczące rozwoju kadr dla biznesu, realizacji programów praktyk w państwowych wyższych szkołach zawodowych, współpracy międzynarodowej w obszarze rewitalizacji społecznej oraz programów mobilności ponadnarodowej,
- w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia do Pakietu włączony został nabór dedykowany dotyczący wdrożenia wyników prac B+R przez przedsiębiorców
- w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój realizowany jest nabór dedykowany dotyczący wdrożenia wyników prac B+R przez przedsiębiorców
- w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko do miast średnich kierowane są nabory dotyczące modernizacji energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych, budowy i przebudowy systemów ciepłowniczych, rekultywacji terenów zdegradowanych lub zanieczyszczonych oraz infrastruktury przeciwpowodziowej.

„Dedykowanie” środków w ramach krajowych programów operacyjnych nie oznacza jednak automatycznego przyznania jakichkolwiek funduszy miastom objętym Pakietem, a stanowi jedynie szansę ubiegania się o dofinansowanie projektów na ułatwionych zasadach, bez konieczności konkurencji z większymi ośrodkami.

2) We współpracy z Polskim Funduszem Rozwoju (Departament Inwestycji Samorządowych) Ministerstwo Rozwoju uruchomiło pilotaż dla miast średnich. W ramach pilotażu wsparciem w formie spotkania przedinwestycyjnego objętych miało zostać do 60 zgłoszonych projektów inwestycyjnych, które podczas spotkania poddawane są analizie pod kątem możliwych źródeł finansowania i formy instytucjonalno-prawnej dla danej inwestycji. Ze względu na dostrzeżone ogromne potrzeby takiego wsparcia wśród średnich miast, podjęta została decyzja o wsparciu wszystkich 270 zgłoszonych przez średnie miasta potrzeb inwestycyjnych. W przypadku gdy analizowane projekty będą spełniać określone kryteria, m.in. efektywności ekonomicznej, Polski Fundusz Rozwoju będzie mógł np. zaangażować się jako inwestor, wykorzystując środki Funduszu Inwestycji Samorządowych.

Spotkania miast z ekspertami PFR rozpoczęły się 26 września i potrwać do sierpnia 2018 r. W ramach pilotażu eksperci Departamentu Inwestycji Samorządowych PFR współpracują z Bankiem Gospodarstwa Krajowego i BGK Nieruchomości oraz konsultantami Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich. Dzięki tej międzyinstytucjonalnej współpracy wsparcie ma charakter kompleksowy, a same spotkania mają dla samorządów dodatkowo walor edukacyjny w zakresie różnorodnych możliwości finansowania inwestycji samorządowych.

3) Dodatkowo, w ramach trwającego konkursu dotacji Human Smart Cities. Inteligentne miasta współtworzone przez mieszkańców, skierowanego na wypracowanie rozwiązań technologicznych i innowacji społecznych, które mają na celu lepsze zarządzanie i organizację tkanki miejskiej projekty z miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze otrzymają dodatkowe punkty.

4) Z inicjatywy Ministerstwa Rozwoju, w ramach zmiany *Programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019*, zarządzanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, w ramach jednego z kryteriów wprowadzono możliwość dodatkowego premiowania miast objętych *Pakiem dla miast średnich*. Premiowane będą również inwestycje wpływające na poprawę dostępności do obszarów o najwyższym wskaźniku peryferyjności czasowej. Ustalenie dokładnego kształtu kryterium oraz sposobu preferencji dla miast objętych Pakietem należy do kompetencji wojewody. Dodatkowe punkty dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze w *Programie rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019* przewidziano m.in. w województwie podkarpackim, opolskim i lubuskim.

5) Poprzez działania informacyjno-promocyjne i nawiązanie współpracy Ministerstwa Rozwoju z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, zwiększone zostały również szanse średnich miast na skorzystanie z projektów przygotowanych przez NFOŚiGW np. z projektu doradztwa energetycznego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstwa czy w ramach programu bezemisijnego transportu publicznego.

6) W najbliższej przyszłości wprowadzone zostaną zmiany prawne, znacząco premiujące lokalizację inwestycji w miastach średnich. Założenia nowej polityki strefowej zostały przedstawione przez Pana Premiera Mateusza Morawieckiego podczas XXVI Forum Ekonomicznego w Krynicy. W ramach nowej polityki strefowej przestaną funkcjonować strefy ekonomiczne w dotychczasowym, wyznaczonym geograficznie kształcie. Zamiast tego, przedsiębiorcy będą mogli uzyskać regionalną pomoc inwestycyjną przy spełnieniu określonych kryteriów. Premiowana będzie m.in. lokalizacja na terenie miasta średniego tracącego funkcje społeczno-gospodarcze lub gmin graniczących z tymi miastami. Obecnie w Ministerstwie Rozwoju finalizowane są prace legislacyjne, tak aby w ciągu najbliższych miesięcy zapowiadane zmiany mogły wejść w życie.